

поліції України генерала поліції 3 рангу М. Кузнецова, що в сучасних умовах упровадження і тенденцій розвитку цифрової криміналістики модифікується процес отримання інформації. При цьому поліція використовує розробки компанії Cellebrite, що є світовим лідером у галузі передових систем для криміналістичних досліджень мобільних пристроїв. Вказана система розробляє гнучкі, перевірені на практиці інноваційні кросплатформені комплекси для проведення досліджень у польових умовах і в криміналістичній лабораторії. Зокрема, універсальний комплекс криміналістичного вилучення даних UFED дає змогу виконувати всі завдання з обробки масивів даних, які зберігаються в мобільних пристроях (номери телефонів, фотографії, посилання та ін.), що дає можливість правильно визначити коло осіб причетних до злочину і визначити напрям досудового розслідування [1, с. 10–12]. Система UFED також широко використовується при встановленні осіб, які анонімно інформують по засобам зв'язку поліцію про замінування з можливим настанням вибухів. Так, 01 вересня 2023 року таку інформацію про замінування у м. Київ та в декількох обласних центрах усіх шкіл столиці і регіонів отримала поліція, і саме за допомогою вищеназваного комплексу UFED було встановлено винних осіб. Переведення у формат цифровізації техніко-криміналістичного забезпечення досудового розслідування є перспективним і потребує окремого дослідження.

Список використаних джерел

1. Татування злочинного світу й натільне тату. Інформ-аналіт. Зб. Укладачі В.М. Кузнецов, О.О. Кандицайло, А.М. Сидоренко, Т.Г. Корж-Ікаєва. Національна поліція України. Департамент оперативно-технічних заходів. Київ. 2019. 288 с.

Хахановський Валерій Георгійович,
професор кафедри інформаційних
технологій навчально-наукового
інституту права та психології
Національної академії внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, професор

ДЕЯКІ МОЖЛИВОСТІ ОТРИМАННЯ КРИМІНАЛІСТИЧНО ЗНАЧУЩОЇ ІНФОРМАЦІЇ З ВИКОРИСТАННЯМ СПЕЦІАЛІЗОВАНИХ СЕРВІСІВ

Злочинна подія як процес об'єктивної дійсності є взаємодією людини з оточуючими предметами, перебуває у зв'язку з іншими процесами, подіями і явищами, відображається в них і сама відображає певні процеси. Будь-яка подія пов'язана зі змінами в навколишньому середовищі. Тобто, відбувається процес утворення криміналістично значущої інформації, яку здебільшого розуміють як систематизовані дані про людей, способи і засоби вчинення кримінальних правопорушень, про викрадені речі, сліди та речові докази, трупи, а також інші об'єкти, що мають значення для розслідування.

Питанням інформаційних процесів під час розкриття та розслідування присвячувала свої роботи низка відомих вітчизняних та зарубіжних вчених-криміналістів, таких, як: В. П. Бахін, Р. С. Белкін, В. Г. Гончаренко, А. В. Іщенко, Н. І. Клименко, В. О. Коновалова, В. К. Лисиченко, Є. Д. Лук'янчиков, О. В. Одерій, М. В. Салтевський, М. Я. Сегай, В. В. Тіщенко, В. Ю. Шепітько та інші.

Здебільшого інформаційні процеси в цій сфері поділяють на такі етапи:

- пошук і виявлення криміналістично значущої інформації;
- сприйняття і фіксація криміналістично релевантної інформації;
- обробка інформації;
- використання криміналістично значущої інформації.

Щодо пошуку та виявлення криміналістично значущої інформації, цей етап В. К. Лисиченко та Н. В. Перебитюк розуміють як «орієнтовно-дослідницька операція розвідницького характеру, що ґрунтується на криміналістичних знаннях і наявних відомостях про подію та її відображеннях у конкретній обстановці й виконується слідчим з метою осмислення обставин її здійснення, визначення напрямів і ситуаційних завдань з її розкриття, а також підходів і методів виявлення слідів й інших об'єктів – носіїв інформації для подальшого їх дослідження» [1, с. 92–93]. Існують також погляди, що це частина пізнавальної діяльності, спрямована на пошук джерел та виявлення в них інформації; комплекс процесуальних і непроцесуальних засобів, реалізованих слідчим при розслідуванні з метою забезпечення збирання доказів і пізнання всіх обставин, що мають значення для правильного вирішення кримінальної справи.

Виявлена інформація має бути прийнята суб'єктом пізнання. З метою подальшого використання інформації у

кримінальному судочинстві вона підлягає обов'язковій фіксації згідно з чинним кримінально-процесуальним законодавством. У разі потреби здійснюється декодування інформації (її перетворення у зрозумілу знакову форму), виконується її змістовний та правовий аналіз. Слідчий не завжди може правильно, повно й об'єктивно оцінити наявну інформацію, тому для оптимальної оцінки вихідної інформації рекомендують застосовувати метод інтерпретації. Якщо інформація, одержана під час розслідування, доказова, вона використовується у процесі доказування як фактичні дані або як засіб доказування. Вона є основою для побудови версій, моделювання події та обставин злочину, вибору процесуальних і тактичних засобів вирішення поставлених завдань тощо. Орієнтовна ж інформація може використовуватися для пошуку доказів, висування і перевірки версій, прийняття тактичних рішень і прийомів, підготовки та провадження слідчих дій.

М. В. Салтевський джерелами інформації досудових слідчих дій вважав об'єкти живої і неживої природи, в тому числі й людей, які були учасниками події злочину і відображали його у вигляді ідеальних слідів пам'яті й в такий спосіб стали джерелами інформації про раніше вчинений злочин. На його думку, джерелами інформації про злочинну подію можуть бути люди й речі (прості джерела) та складні системні джерела (речі - люди) [2, с. 23–328].

Останнім часом значно розширюється перелік джерел криміналістично значимої інформації. Зокрема, таку інформацію отримують шляхом аналізу відкритих інтернет-джерел [4, с. 144–155]. Крім того, стрімкий розвиток цифрових засобів фото- та відеофіксації, їхня доступність у придбанні для пересічного громадянина зумовили появу великої кількості медійних файлів, що відтворюють об'єктивну обстановку в різних інтервалах часу та простору. Змістом такого контенту дедалі частіше стають фото або відеозаписи (навіть із місць вчинення правопорушень) з відображенням на них: а) осіб, що їх вчинили; б) механізму (способу) вчинення; в) транспортних засобів, які були задіяні; г) інших обставин, які мають значення для розкриття та розслідування кримінальних правопорушень. Водночас, засвідчує аналіз практики розслідування кримінальних правопорушень, останнім часом дедалі більше послуговуються матеріалами відеозапису з різних джерел (камер відеоспостереження, відеореєстраторів тощо), які можуть виступати доказами у кримінальних провадженнях [5, с. 72–80].

Нині в Україні впроваджується Єдина система відеомоніторингу стану публічної безпеки. До цієї платформи під'єднують камери відеоспостереження, які сьогодні знаходяться на автодорогах державного значення, у місцях значного скупчення людей, а також камери, під'єдані до муніципальних систем «Безпечне місто». У подальшому до системи інтегруватимуть камери, які розміщені у навчальних закладах. В Києві на 1 тисячу населення встановлено 2 камери відеоспостереження, у Римі цей показник складає 4 камери, у Стамбулі – 7, Берліні – 8, Лондоні – 13. Отже, кількість камер відеоспостереження у м. Києві є недостатньою.

Слід відзначити, що у Верховній Раді України знаходиться на розгляді законопроект про Єдину систему відеомоніторингу стану публічної безпеки, який буде визначати порядок встановлення камер відеоспостереження, їх адміністрування, а також передбачено відповідальність за розповсюдження інформації з камер відеоспостереження.

До Єдиної системи відеомоніторингу стану публічної безпеки, яку впроваджує МВС, планують під'єднати 50 тисяч камер відеоспостереження по всій країні. Завдяки збільшенню кількості та підвищенню якості відеокамер, зокрема, вдалося втричі зменшити кількість грабежів у громадських місцях. Результати аналізу відеоматеріалів з камер спостереження також використовуються правоохоронцями й для розкриття воєнних злочинів.

Нерідко розслідування будь-якого кримінального провадження починається із питання про наявність відеоспостереження поблизу місця події. Якщо ці камери встановлені правоохоронними органами, в межах програми «Безпечне місто», їх виявлення те викликає труднощі. Разом з тим, останнім часом низкою фірм, приватних установ встановлюють свої відеокамери, інформація про їхнє розташування, як правило, відсутня. Тому для їх виявлення, пропонуємо вивчити можливість застосування спеціалізованих сервісів, таких, зокрема, як WAZE, HUD Speed та ContraCam.

Список використаних джерел

1. Лисиченко В. К., Перебитюк Н. В. Понятие и методологические вопросы поиска в расследовании преступлений // Актуальные проблемы судебной экспертизы и криминалистики: тез. науч.-практ. конф. Київ, 1993. С. 92–93.
2. Салтевський М. В. Криміналістика (у сучасному викладі): Підручник. Київ: Кондор, 2005. 588 с.

3. Тіщенко В.В. Інформаційні процеси в розслідуванні злочинної діяльності. Інформаційне забезпечення протидії організованій злочинності: збірник наукових статей / за ред. М.П. Орзіха, В.М. Дрьоміна. Одеса: Фенікс, 2003. С. 51–61.

4. Одерій, О. В., Кожевніков О. А. Отримання криміналістично значущої інформації шляхом аналізу відкритих інтернет-джерел // Правовий часопис Донбасу. 2020. № 4 (73). С. 44–155.

5. Хахановський В. Г., Чашницька Т. Г.. Ідентифікація особи за ходом, зафіксованою в матеріалах відеозапису // Криміналістичний вісник: наук.-практ. зб.; ДНДЕКЦ МВС України; НАВС. Київ: ДНДЕКЦ МВС України, 2020. № 1 (33). С. 72– 80.

Лисенко Володимир Васильович,
професор кафедри кримінального права
та процесу Державного податкового
університету, доктор юридичних наук,
професор

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ДОКАЗУВАННЯ НЕЗАКОННОГО ОБІГУ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ (ПСИХОТРОПНИХ РЕЧОВИН)

Незаконне виробництво, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення, пересилання чи збут наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів (далі – наркотичних засобів (психотропних речовин), відповідальність за вчинення якого передбачена ст. 307 КК України, є серйозною загрозою не лише для України, а й також для всього цивілізованого світу. Незважаючи на наявність необхідного нормативно-правового забезпечення цього напрямку протидії злочинності, розгалуженої системи правоохоронних органів, криміногенна ситуація в цій сфері залишається вкрай напруженою. Особливою проблемою щодо протидії є неналежна робота правоохоронних органів щодо отримання та використання доказів. Судова практика свідчить про непоодинокі випадки порушення норм кримінального процесуального законодавства щодо отримання доказів, вилучення наркотичних засобів (психотропних речовин). Є очевидним складність у отриманні первинної інформації про незаконний обіг наркотичних засобів та її реалізації в матеріали кримінального провадження. При